

Saksbehandler: Per Erik Dehlin

Referanser: KR 18/08, MKR 11/08

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
16.01.2008	Utkast visjonsdok A 2009 2014 (vedlagt)	18238
16.01.2008	Utkast visjonsdok B 2009 2014 (vedlagt)	18239
16.01.2008	Høringsnotat 2007 til bispedømmerådene (vedlagt)	18237
16.01.2008	Oversikt over høringssvar (vedlagt)	21723

Visjonsdokument for Den norske kirke 2009 - 1. gangs behandling

Sammendrag

Kirkeloven fastsetter at Kirkemøtet har ansvaret for å utarbeide retningsgivende planer innen kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og økumenisk virksomhet (§ 24b). Kirkemøtet har også ansvar for å verne og fremme samisk kirkeliv (§ 24). I tillegg kan departementet pålegge ytterligere gjøremål:

Kirkemøtet utfører for øvrig de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kongen eller departementet. (§ 24).

Tildelingsbrevet fra Kultur- og kirkedepartementet pålegger Kirkerådet å samordne plan- og strategiarbeidet i Den norske kirke. Departementet begrunner dette med behov for samordning i plandokumenter på de ulike nivåer:

Siktemålet med samordningen er at Kirkemøtets fellesstrategier kan nedfelles i Kirkerådets og de enkelte bispedømmenes langsiktige planer (Tildelingsbrev fra KKD).

Kirkerådet ser at dette best kan ivaretas gjennom utarbeidelse av et visjonsdokument for Den norske kirke, og i denne sammenheng er det lagt opp til en prosess der de folkevalgte er involvert i forarbeidet med dokumentet, som skal vedtas av Kirkemøtet 2008. Behandlingen i de sentralkirkelige råd i flere møter er en del av denne prosessen.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd anbefaler Kirkerådet å fatte følgende vedtak:

- å utvide planperioden for visjonsdokumentet til seks år.
- å arbeide videre med et visjonsdokument, fremfor en strategiplan for Den norske kirke.
- å arbeide videre med visjonsformulering for Den norske kirke som inkluderer ”- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke”, men med en ny innledningsdel.
- at hovedmålene beholdes i hovedsak slik de foreligger, men at det arbeides videre med formuleringene med utgangspunkt i de kommentarer som kom fram i høringen og i møtet.
- at det arbeides videre med det innholdsmessige i delmål og underpunkter ut fra de kommentarer som kom fram i møtet.
- at det arbeides videre med versjon A / versjon B/ begge versjoner (stryk det som ikke passer), og at denne versjonen kommer tilbake i bearbeidet versjon til videre behandling i neste rådsmøte.

I tillegg ønsker Mellomkirkelig råd å gi følgende innspill til den videre behandling:

-
-
-

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkemøtet vedtok i 2004 Strategiplan for Den norske kirke for perioden 2005 – 2008. Da planperioden går ut 31. desember 2008, må et nytt dokument utarbeides fra 2009 og framover. Det har blitt utarbeidet to versjoner av et visjonsdokument for Den norske kirke, og det er lagt opp til at de sentralkirkelige råd skal være involvert flere ganger gjennom prosessen før dokumentet skal vedtas av Kirkemøtet 2008. Kirkerådet får det til behandling tre ganger, mens Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd får det til behandling to ganger.

Prosess

Under tidligere behandling av Strategiplan for Den norske kirke (KM 2004) i Kirkemøtet og de sentralkirkelige råd var en av tilbakemeldingene at arbeidet hadde gått langt uten at de folkevalgte ble involvert. Det har derfor vært viktig å gjøre noen grep for å involvere flere i selve prosessen. I løpet av 2007 var bl.a. de sentralkirkelige rådsledere, bispedømmerrådsledere og stiftsdirektører involvert i de innledende runder i forhold til mer grunnleggende veivalg. Under prosessen i sekretariatet har ulike rådgivere på de ulike felter vært involvert i prosessen, likeså har det vært kontakt med sekretariatet i Nye Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, med mulighet for innspill fra deres side. Målsettingen har vært å få til en involverende og dialogisk prosess der det å lytte til ulike stemmer blir viktig. Det er forsøkt å ta hensyn til folkevalgtes påvirkningsmulighet ved at bispedømmerrådene mer enn ett år før behandling i Kirkemøtet fikk saken til høring, og dermed kunne diskutere grunnleggende spørsmål knyttet til kirkens plandokumenter. Rådene kunne også gi føringer på hvordan planen bør utformes og hva den skal inneholde. Administrasjonen valgte derfor å utforme to ulike forslag til plan, med to forskjellige innganger til overordnet plantenkning. Høringsdokument og utkast ble også sendt til samtlige proster i Den norske kirke med mulighet til innspill og kommentarer. En rekke utvalg og samarbeidsorganer har i løpet av prosessen gitt innspill og kommentarer før, eller mens dokumentet var på høring. Dette innbefatter bl.a. diakoniledermøtet, Samarbeidsrådet for menighet og misjon og ulike råd og utvalg.

Konkrete tekstlige endringsforslag i forhold til høringsdokumentene er lagt inn med understreking i saksutredningen som følger.

Høring

Et viktig anliggende for den videre prosess var å gi bispedømmerrådene en mulighet til å legge grunnleggende føringer for den videre behandling av et overordnet dokument. 10 av 11 bispedømmerråd besvarte henvendelsen og har gjennom dette gitt gode og grunnleggende føringer for det videre arbeid. Rådene har behandlet høringen noe forskjellig.

Møre, Oslo, Nidaros og Borg bispedømmeråd takker Kirkerådet for at de ble involvert i prosessen såpass tidlig. Enkelte av bispedømmene hadde noen mer overordnede betraktninger rundt arbeidet med strategi og visjonsdokumenter. Nidaros spør om Kirkemøtet bare skal vedta et visjonsdokument eller om møtet også skal angi noen strategier. Rådet ønsker at dokumentet skal stake ut en kurs for kirken i årene fremover og at det må uttrykke kirkens selvforståelse og oppdrag på en måte som skaper gjenkjenning og oppslutning i kirken og i samfunnet generelt, og som samtidig utfordrer til engasjement. De mener også at dokumentet må gjenspeile en ny samfunnsvirkelighet der kirken ikke lenger har monopol på å være livssynsleverandør. Troverdighet, tilstedeværelse og relevans er krav som rettes til den åpne folkekirke med en bekjennende, misjonerende og tjenende profil i årene fremover. Møre bispedømmeråd vektlegger at det er viktig i et slikt arbeid å ha en felles forståelse av hva kirken er. Med det mener de en teologisk forståelse av kirkens vesen og oppdrag. Rådet plasserer kirkens forankring i menigheten. Kirken er derfor verken bispedømmeråd eller kirkeråd. Visjonen for Den norske kirke må derfor ha sin forankring i menighetene. Visjonen bør derfor formuleres så tydelig, enkelt og inspirerende som mulig, slik at den kan bli til inspirasjon for hver enkelt menighet. Først da blir det en visjon for kirken, og først da er vi "sammen".

Bispedømmerådene gir anbefalinger om en retning for det videre arbeid på de enkelte punkter, og i det følgende vil det gis et kort riss av anbefalingene som blir gitt (se også vedlagte oversikt – vedlegg 1). Anbefalingene legges som et bakteppe for de sentralkirkelige råds videre behandling av visjonsdokumentet, og rådene utfordres nå til å legge føringer for det videre arbeid på grunnlag av innspillene som har kommet i bispedømmerådernes høring. Høringsspørsmålene gikk på overordnede spørsmål knyttet til funksjonstid, type dokument, visjon, hovedmål, hovedutfordringer (satsingsområder) og hvilket av de to ulike dokumentene det bør arbeides videre med. Disse spørsmålene går i stor grad på struktur, og det er først og fremst i forhold til strukturelle spørsmål de sentralkirkelige råd utfordres til å gi en videre kurs. Det innholdsmessige vil det arbeides videre med, og rådene vil få saken tilbake til behandling i sine junimøter. Kirkerådet vil også få saken til behandling i septembermøtet før saken går til endelig behandling i Kirkemøtet i november.

Fra fire til seks år.

Seks av ti bispedømmeråd støtter anbefalingen om å utvide funksjonstiden for visjonsdokumentet til seks år. Disse bispedømmerådene mener at dette er ønskelig ut fra behovet for langsiktighet og for at innholdet i dokumentet skal få tid til å feste seg og skape stabilitet og kontinuitet, samt at dokumentet skal få betydning for lokalt nivå. De fire andre bispedømmene mener at funksjonstiden fortsatt bør være fire år. Begrunnelsen for dette er behovet for at alle råd (og Kirkemøter) skal kunne behandle planen i sin funksjonstid, og for at dokumentet skal være aktuelt og relevant.

Det anbefales å slutte seg til flertallets forslag om å utvide perioden til seks år. I en så stor organisasjon som Den norske kirke, med mange nivåer, innarbeides denne typer

planer over år. En utvidelse av planperioden til seks år kan derfor være hensiktsmessig og gir tid til innarbeiding og formidling. Det er heller ingenting i veien for at Kirkemøtet kan be om å få planen til revisjon om det skulle være behov for det i løpet av planperioden.

Fra strategi – til visjonsdokument

Kirkemøtet vedtar i perioden 2007 – 2010 omfattende strategiske planer innenfor hovedfeltene i kirkens virke. Gjennom dette gir Kirkemøtet svært tydelige og synlige strategiske signaler til regionale og lokale instanser om retning, både på overordnet og mer detaljert plan. Gjennom å vedta disse dokumentene gir Kirkemøtet tydelige, strategiske signaler. Når Kirkerådet nå har arbeidet med et visjonsdokument, og ikke en strategiplan, er dette nært knyttet til at planverket må sees i sammenheng.

Visjonsdokumentet tegner et bilde av kirken, dets selvforståelse, visjon og oppdrag, mens dette selvbildet skal konkretiseres gjennom tydelige strategiske signaler i planverket.

Visjonsdokumentet tegner derfor et bilde av hva slags kirke Den norske kirke skal være, mens resten av planverket konkretiserer handlingsaspektet av denne selvforståelsen.

Regionalt og lokalt vil også selvforståelsen som gjenspeiles i visjonsdokumentet gi føringer for konkretiseringer regionalt og lokalt.

De fleste bispedømmerråd støtter forslaget om å utarbeide et visjonsdokument i stedet for en strategiplan. Et av unntakene er Bjørgvin bispedømmerråd som mener at Kirkemøtet fortsatt bør vedta en strategiplan for å gi retning og hjelp til prioriteringer, og for å fortelle kirken hva den kan forvente at det sentralkirkelige nivået vil arbeide med i de neste fire årene. Møre bispedømmerråd mener at dokumentet bør hete visjons- og strategidokument for å tydeliggjøre linken mellom visjon – strategi og konkretisering.

Andre bispedømmerråd svarer noe annerledes på spørsmålet. Et dokument som gir retning og inspirasjon vil i følge Oslo bispedømmerråd kunne være et viktigere styringsverktøy enn formuleringer som skal fungere i fordelingen av budsjettmidler. Borg bispedømmerråd vektlegger at et visjonsdokument kan skape en større sammenheng mellom sentrale, regionale og lokale plandokumenter ved at det fremmer konkrete tiltak på et mer operativt nivå. Fra Nidaros fremmes liknende tanker og de skriver at et dokument med fokus på oppdrag, identitet og formål, og mindre på konkrete målsettinger vil kunne være tydeligere og mer profilert på overordnet nivå, samtidig som det vil etterlate et større rom for konkrete målsettinger for øvrige nivåer i kirken. Menigheter, bispedømmerråd og sentralkirkelige organer kan dermed utfylle og utdype Kirkemøtets visjoner og strategier på en mer sakssvarende måte enn det er mulig for Kirkemøtet selv å gjøre.

De fleste bispedømmerråd støtter å endre navnet til visjonsdokument for Den norske kirke, og det anbefales å slutte seg til denne anbefalingen (argumentasjon for dette ligger i høringsdokumentet, som er vedlagt).

Visjon for Den norske kirke

Forslaget til visjon, som ble sendt ut i høringen, var ”Sammen underveis – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.” Som et alternativ lå kommunikasjonsplattformens visjon: ”Den norske kirke vil være en inkluderende og tydelig kirke som inspirerer mennesker til å leve i tro, håp og kjærlighet”.

De fleste av bispedømmerådene ser hensiktsmessigheten i å videreføre ”en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke”. Oslo og Stavanger bispedømmeråd mener at visjonen/målsettingen muligens vil fungere best med bare de fire ordene (uten ”Sammen underveis”). Det er dermed liten uenighet om at disse fire ordene bør følge visjonen videre.

Det er ulike oppfatninger om ”Sammen underveis” bør være en del av visjonen. Agder og Telemark bispedømmeråd mener at ”Sammen underveis” retter seg for mye innover og ikke gir menighetene det løftet en visjon skal ha. Et nytt forslag fra samme bispedømmeråd er ”Forsont og sendt! – en bekjennende.....”, men det var ikke enighet i rådet om at dette ville være den beste formuleringen, og at det fra Kirkerådets side bør arbeides videre med visjonen. Borg bispedømmeråd mener at visjonen, slik den foreligger, er visuell og billedsterk, samtidig som den fremmer gode fellesskaps- og samarbeidsverdier. Hamar bispedømmeråd er også positive til visjonen slik den foreligger og mener at ”sammen underveis” er gode og dekkende ord som understreker fellesskap og tilhørighet, samt at ordene har et slagordpreg som gir et godt grunnlag for kirkelig kommunikasjon med omverdenen. Bjørgvin bispedømmeråd mener at visjonen slik den foreligger uttrykker bedre kirkens egenart enn visjonen fra kommunikasjonsplattformen, selv om ”Sammen underveis” kan virke noe forslitt og utydelig. Nidaros bispedømmeråd slutter seg til formuleringen og mener at underveismotivet tydeliggjør at kirken som fellesskap er i bevegelse i retning av et mål. At det speiler sentrale bibelske begreper, samtidig som det kommuniserer en opplevelse som mange kjenner seg igjen i, at vi alle er underveis. Uttrykket gjenspeiler et dynamisk aspekt som åpner opp for medvandring og deltakelse. Tunsberg og Møre bispedømmeråd mener at ”Sammen underveis” gir lite innhold og retning på kirkens egenart. Tunsberg ønsker en formulering som tydeligere får fram Jesus som Herre og Frelser og foreslår: ”Kristus i blant oss – en bekjennende,...” Stavanger bispedømmeråd ønsker også at kirken kan samle seg om en mer Kristussentrert visjon.

To av bispedømmene er positive til visjonsalternativ B, som er visjonen fra kommunikasjonsplattformen. Borg bispedømmeråd mener at visjonen er enklere å huske, og gir med sin bibelske referanse også et bredere assosiasjonstilfang. Møre bispedømmeråd foreslår også denne visjonen som en samlende visjon, men vil legge til ”kristen” slik at det blir ”... inspirerer mennesker til å leve i kristen tro, håp og kjærlighet”. Nidaros bispedømmeråd mener at alternativ B har noen begreper som er vanskelige som visjon for en kirke (for eksempel ”tydelighet”). Kirkebegrepet kan også fremstå som noe annet og ønsker ikke denne visjonen som kirkens overordnede visjon.

Det ser dermed ut til å være tydelig at visjonsalternativ B (visjonen fra kommunikasjonsplattformen) ikke videreføres i arbeidet med nytt visjonsdokument.

Bispedømmerådene er også, med et par unntak, tydelige på at "en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" skal videreføres, så det vil tas med i det videre arbeid. Anbefalingene om "Sammen underveis" er noe mer sprikende, og viser at dette ikke vil være en samlende visjon for Den norske kirke. Det bør arbeides videre med visjonsformuleringen, kanskje med mer vekt på en mer Kristusorientert visjon. Det vil arbeides videre med første del av visjonsformuleringen, men det foreslås at "- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" videreføres som andre del av visjonsformuleringen.

Hovedmål / utlegging av kjerneord

Hovedmålene fra Strategiplan 2005 – 2008 ble i stor grad videreført i forslagene som ble sendt på høring til bispedømmene. To mindre endringer ble gjort. Den første endringen var på "bekjennende" der det ble foreslått å føye til på setningen "bekjennende, ved at vi stadig fornyes i troen på den treenige Gud, som virker i blant oss". Den andre endringen lå på å føye til et ord under "åpen". Setningen ble da: "åpen, ved at vi bygger inviterende fellesskap med respekt for ulikheter". De to endringene som har blitt gjort i forhold til hovedmålene oppleves av de fleste bispedømmeråd som hensiktsmessige, men enkelte av bispedømmerådene har noen endringsforslag som vil vurderes i forhold til det videre arbeid.

Borg bispedømmeråd mener at man har lykkes forholdsvis godt med formuleringene, men mener at ytterligere et perspektiv kan flettes inn under "åpen", nemlig "og gir alle mennesker muligheter for deltakelse og tilhørighet, uavhengig av funksjonsevne". Hamar bispedømmeråd slutter seg til endringene som har blitt gjort, men ønsker under "åpen" å bruke "utvikler fellesskap" i stedet for "bygger fellesskap". Møre bispedømmeråd mener at formuleringen under "misjonerende" ikke får med viktige sider ved vitnesbyrdet, som for eksempel "etterfølgelse". Rådet foreslår derfor "vitner om Jesus Kristus" og at "forsoningen" kan fjernes her. Under "tjenende" ønsker rådet å tydeliggjøre menneskeverdet ved å si "og vern om skaparverket og menneske frå livet byrjar og til det endar". Under "åpen" ønsker ikke rådet at ordet "inviterende" skal være med, siden dette kan virke ekskluderende. Bjørgvin bispedømmeråd ønsker å få klarere fram utfordringene fra trosopplæringsreformen i "bekjennende" og ønsker å endre formuleringen til "vedkjennende, ved at vi deler og gjev vidare trua på den treenige Gud som verkar i blant oss.". Under "misjonerende" ønsker rådet følgende formulering: "misjonerende ved at vi lokalt og globalt vitne om forsoninga i Jesus Kristus, og kaller til (evt. inspirerer til) etterfølgelse av ham.". Nidaros bispedømmeråd vil støtte endringsforslagene slik de foreligger, men ser at det kan være behov for noe mer bearbeidelse. Bekjennelsen er en handling i fellesskap hvor fellesskapet er med å dele og bære troen. Utdypingen av et åpent fellesskap som er inviterende opplever bispedømmerådet som god. Samtidig spør de om "åpen" også bør favne det å være lyttende.

Forslagene vil tas med i det videre arbeid og rådet bes drøfte forslagene som foreligger, eller komme med nye innspill til hovedmålene.

Hovedutfordringer og satsingsområder

Bispedømmerådene har en rekke endringsforslag i de ulike satsingsområder, utfordringer og underpunkter. I det videre arbeidet er dette nyttige innspill å ta med videre. Kommentarene som rådene gir er knyttet til hvilken av versjonene de går for. Noen har dermed bare kommentert den versjonen de velger å støtte, mens andre kommenterer begge. I det følgende vil kommentarene til de ulike versjonene kommenteres hver for seg.

Versjon A

Agder og Telemark bispedømmeråd kommenterer i sitt høringssvar overskriftene "budskap og formidling" og "utvikling". De foreslår å droppe budskap i første overskrift og opplever at "fornyelse" muligens vil ivareta innholdet bedre i siste overskrift. Oslo bispedømmeråd ønsker også "fornyelse" i stedet for "utvikling. Stavanger foreslår "Formidling, fellesskap og fornyelse" som overskrifter. Dette ivaretar i følge bispedømmerådet det fundamentet som kirken skal hvile på. Bispedømmerådet savner en søyle som heter "forsakelse" og ønsker vilje og kjærlighet til å utfordre den personlige tro og fromhet på dette feltet. Siden dokumentet skal fremstå som et visjonsdokument ønsker de også at ordet "framtid" på en eller annen måte skal nevnes i underpunktene. I andre punkt under "formidling" opplever ikke rådet ordet "oppfatning" som sakssvarende for hva som er kirkens utfordring. Det kirken trenger å arbeide med er forkynnelsen av de sentrale kristne begreper inn i vår tid. Det vil også være naturlig at "bønn" blir nevnt, likeså at Den Hellige Ånd blir nevnt konkret og ikke bare som skjult inne i hele dokumentet. Oslo opplever at dialog og økumenikk er viktig, men at man bør se på muligheten for å fremheve diakonale og misjonale perspektiver, samt forsterke omtalen i forhold til forbruk, miljø og rettferd i tråd med Kirkemøtets behandling. Kirkens kulturoppdrag bør tydeliggjøres mer offensivt i første strekpunkt under "utvikling". Det handler både om at kirken skal være en tydelig verdibærer i et mangfoldig samfunn, og å utvikle samspeillet mellom kirke og øvrig kulturliv.

Bjergvin bispedømmeråd opplever at de to første punktene under "budskap og formidling" blir uklare og teologisk tilslørende. "Kjærlighet og håp" skal forkynnes, mens "frelse og etterfølgelse" skal diskuteres. Alle begrepene bør forkynnes, samtidig som det skal diskuteres hva de innebærer i vår kontekst.

Borg bispedømmeråd ønsker et sterkere fokus på de som trenger å få budskapet oversatt til et språk som når inn på en annen måte enn intellektet, og foreslår "- å formidle Bibelens budskap om Guds kjærlighet og håpet i Jesus Kristus på et språk og en uttryksmåte som når alle mennesker" under "budskap/formidling". Bispedømmerådet mener at kirkens forpliktelse for å legge til rette for universell tilgjengelighet bør synliggjøres i underpunktene og foreslår under "fellesskap / utvikling": - "å legge til rette for universell tilgjengelighet og aktivt jobbe for å få bort alle hindringer som bidrar til at enkeltmennesker hindres i å kunne delta i kirkens fellesskap."

Nidaros bispedømmeråd mener at det gjenstår mye språklig bearbeiding på strekpunktene i dokumentet. Det som sies oppleves ikke som galt av bispedømmerådet, men de opplever en del av dette som ordrikt og litt diffust. Ser behovet for å bli mer presis og forståelig. Slik sett opplever de flere av strekpunktene i alternativ B mer presise.

Eksempler på formuleringer som de mener må gjennomgås er: "å arbeide bevisst med", "spesielt med oppfatningen av", "å møte representanter fra". Opplistingen i strekpunkt 2 under fellesskap er mangelfull ved at "rase" og "seksuell legning" er utelatt blant det som normalt er med i en slik opplisting - men bispedømmerrådet spør om en slik opplisting egentlig er nødvendig? Rådet savner begrepene menneskeverd og raushet. I lys av årets KM opplever de det vanskelig å ikke inkludere miljøaspektet i et strekpunkt.

Versjon B:

Oslo bispedømmerråd opplever spalten om kultur og kirke som viktig og at strukturen og forbindelsen til eksisterende plandokumenter er positiv. Likevel kan det være en fare for at dokumentet blir for overlesset.

Hamar bispedømmerråd ønsker å ta med de beste formuleringene fra A over til alternativ B. Dette gjøres ved å ta med "våge mer av de åpne og nysgjerrige samtalene og leve i dialog og gjensidighet" over til trosopplæring i forslag B. Formuleringen "å frimodig kalle, oppmuntre og veilede...." og "å utfordre alle makthavere i forhold til..." tas også med til forslag B.

Tunsberg bispedømmerråd foreslår at overskriftene kan forandres fra "trosopplæring, gudstjeneste etc." til "bekjennende, misjonerende, tjenende, åpen".

Stavanger bispedømmerråd ønsker ut fra KM-behandlingen i 2005 et nytt satsingsområde som det sjette, nemlig misjon. Bispedømmerrådet vil anbefale at det fokuseres på færre delmål under hvert av innsatsfeltene, og at disse om mulig konsentreres ytterligere i formen. Det må også bli et større samsvar mellom kjerne / verdiord som brukes og planene innen de ulike felt (for eksempel i forhold til diakoni). "Samlet plan for menighetsutvikling" bør inn som et nytt tverrgående perspektiv. Disse perspektivene bør plasseres i en langsgående kolonne under innsatspunktene. Bispedømmet spør samtidig om det bør være så mange tverrgående perspektiver i planen.

Bjergvin bispedømmerråd har en rekke endringsforslag til versjon B. For det første ber bispedømmerrådet om at dokumentet bør være Jesus- sentrert. De opplever det positivt at det står "-å gi rom for at unge mennesker kan følge Jesus." Ønsker det samme på flere områder: "- en raus og tydelig kirke hvor barn og unge kan lære Jesus Kristus å kjenne og inspireres til å leve i tro, håp og kjærlighet". Under "trosopplæring" mener rådet at man må vurdere å kutte det siste punktet, men at det er bra å ha med "håpet om et evig liv". Under gudstjenesteliv mener rådet at de to siste punktene kan slås sammen, siden det siste kun er en gjentakelse. Formuleringen "felleskirkelige miljøer nært og fjernt" gir i følge rådet liten mening og punktet bør bli: "- en liturgi som skaper gjenkjennelse i forhold til tradisjon og læregrunnlag og som åpner opp for mangfoldig deltagelse og trosuttrykk.". De foreslår også at unge nevnes, siden forslaget kom fra Ungdommens kirkemøte. Under Ung i kirken bør det frivillige organisasjonsarbeidet understrekes: "- sammen med frivillige organisasjoner, å utvikle mangfoldige fellesskapsformer...." Bispedømmerrådet mener at punktet "å gi rom for ekte og livsnære vennskap blant unge" blir umulig å gjennomføre og måle, og at formuleringen bør strykes, siden anliggende blir dekket av første punkt på diakoni, mens delen om å engasjere voksne kan beholdes. I

t tillegg bør ledertrening og kall til tjeneste nevnes i et punkt som likner fjerde strekpunkt under "utvikling" på versjon A. Rekruttering bør nevnes. Bispedømmet vektlegger at kirkens kulturoppdrag bør være noe annet enn visjonen for et kulturhus, og at det må uttrykkes klart uten å virke ekskluderende. Kunst og kulturuttrykk må kobles til det sentrale i kirken, så det ikke blir isolert og for særinteressene. Første punktet bør derfor i følge bispedømmerådet være: "- å uttrykke tro og tilbedelse gjennom et rikt, mangfoldig og frimodig kunst- og kulturliv i Den norske kirke."

Under "Trosopplæring" vil Møre bispedømmeråd foreslå: "fremme kristen tro og kunnskap". "Dele håp om en bedre verden" oppleves for passivt og ønskes byttet ut med "Dele håp og det vi har/eier", som rådet mener gjør utfordringen tydeligere. Under "Gudstjenesteliv" er bispedømmerådet skeptiske til ordet "involverende", og foreslår "deltagende" i stedet. Under "Diakoni" ønsker rådet å vektlegge hele mennesket, det ufødte liv, sortering av mennesker og mennesket ved livets slutt. Her vil bispedømmerådet ha med et nytt strekpunkt - "verne om menneskeverdet". "Ung i Kirken" - er også nokså passivt i formuleringene. Ungdom trenger mer enn inkluderende fellesskap. De må få "utfordring til tjeneste". Det vil bispedømmerådet ha med som tillegg. Under "Kultur og Kirke" bør kirkemusikken nevnes eksplisitt. Kirkemusikere som kirkens kunstnere må løftes fram. Møre bispedømmeråd mener også at medarbeiderskap, rekruttering og misjon må innarbeides som nye punkt i dokumentet.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd ønsker at "kommunikasjonsplattform" skal innarbeides som et nytt tverrgående perspektiv.

Bispedømmerådene har kommet med en rekke gode forslag som vil tas med i det videre arbeidet. Rådet bes om å vektlegge og understreke noen av disse forslagene eller be om at det arbeides videre med det innholdsmessige ut fra det som kom fram i høringen og i møtet.

Utkast A eller B

Borg bispedømmeråd vil klart foreslå alternativ A som basis for det videre arbeidet. De opplever at det er viktig å heve blikket over sektortenkningen, og legge an et mer overordnet perspektiv, som dermed blir mer grunnleggende med tanke på kirkens liv og virke. Bispedømmerådet ser at dette som en tilnærming som gjør planen enklere å forholde seg til på andre nivåer.

Møre bispedømmeråd setter pris på den teologiske forankringen og at sektortenkningen er nedtonet i alternativ A. Likevel mener rådet at alternativ B er tydeligere, lettere å forholde seg til, mer gjenkjennelig og at det kan være mer samlende for kirken.

Agder og Telemark bispedømmeråd ber Kirkerådet arbeide videre med forslag A. De opplever at dette dokumentet har de klareste intensjoner av å være et visjonsdokument, som åpner opp og utfordrer den enkelte enhet til å utvikle sine handlingsplaner.

Tunsberg bispedømmeråd opplever at alternativ A har mest av det langsiktig visjonære i seg, men at forslaget lett kan bli litt diffust og kanskje mangelfullt når visjonen skal omsettes i handling. Forslag B fremtrer som mer virksomhetsrettet og foretrekkes nok av et klart flertall av bispedømmerådets medlemmer.

Hamar bispedømmeråd vektlegger at både alternativ A og B er gode i forhold til ordvalg og språk, men vil gå inn for alternativ B siden dette er det som tydeligst viderefører dagens strategiplan og er mest likt det Hamar bispedømmeråd har gode erfaringer med. De opplever også alternativ B som det enkleste å lage handlingsplaner ut fra. Samtidig ser de gode argumenter for alternativ A. Bispedømmerådet foreslår derfor å flytte over en del av formuleringene fra A til B (se over). En svakhet ved begge alternativer er i følge bispedømmerådet at de ansatte ikke vies egen oppmerksomhet i forslagene. Vil gjerne synliggjøre rekruttering, skoloring og utvikling av kirkelig ansatte tydeligere i dokumentet. Samtidig minner de om at ikke språkbruken innsnevres, slik at det blir vanskelig for bispedømmerådene regionalt og menighetene lokalt å konkretisere sine mål og visjoner inn i sin virkelighet.

Oslo bispedømmeråd opplever at språket i A er mer visjonært, mens B har fordelen av at formuleringer og satsingsområder er gjenkjennelige og lett lar seg identifisere med de ulike satsingsområder. På den måten blir dokumentet enklere som styringsredskap i forhold til bl.a. OVF-midler. Faren med B er at det synes som om man prioriterer alt. Strukturen i B oppleves som positiv. Derfor foreslår rådet å bruke strukturen fra versjon B og mer av språket fra A.

Bjørgvin bispedømmeråd mener at versjon A har form av å være et "mission statement", men at det blir for langt til å kunne kommuniseres godt. Hvis A velges, innebærer det også at strategiplan med fordel kan legges til bispedømmenivå. Versjon B er et klarere strategidokument og gir føringer og satsingsområder. Da er det lettere å se regionale og lokale strategier i forhold til det sentrale dokumentet.

Stavanger bispedømmeråd vil anbefale at Dnk samler seg om alternativ B for på den måten å tydeliggjøre de særlige utfordringer innenfor satsingsområdene. Ved å fokusere på disse områdene får de den oppmerksomhet de må ha på alle plan i kirken.

Nord-Hålogaland slutter seg til den fremlagte versjon B av visjonsdokumentet.

Nidaros bispedømmeråd anbefaler at det arbeides videre med versjon A. Rådet støtter hovedgrepet som er gjort i dette alternativet og mener at alternativ B mer ser de fem områdene som separate områder, og at det motvirker nødvendig helhetstenkning. Rådet mener samtidig at det bør arbeides videre med formuleringer og begreper, både innholdsmessig og språklig. På noen punkter anbefaler rådet at det kan være grunn til å lete i alternativ B etter tjenlige formuleringer, men det bør arbeides videre med alternativ A slik at det kan fremstå som et visjonsdokument som er tydelig og fokusert og som makter å formulere Den norske kirkes oppdrag, identitet og formål på en troverdig og relevant måte.

Anbefalingene fra bispedømmerådene er ikke entydige i forhold til hvilken versjon av dokumentet som bør velges. Noen velger A, andre velger B, mens noen er ikke helt tydelige på hvilken av versjonene som bør velges. Rådet bes om å ta stilling til hvilken av versjonene det skal arbeides videre med.

Andre kommentarer og innspill

I løpet av utarbeidelsen av dokumentet har en rekke ulike instanser og personer vært involvert. De fleste av disse innspillene er allerede innarbeidet i ett eller begge dokumentene (bl.a. innspill fra sekretariatene i Nye Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn). Andre har sendt inn kommentarer og innspill på bakgrunn av høringen. Prostene ble spesielt utfordret til å komme med kommentarer, og fire av prostene kom med tilbakemeldinger. Prosten i Hardanger og Voss prosti, Knut A. Knudsen, støtter forslag B med begrunnelse i at dette dokumentet vil tydeliggjøre satsingen på kultur og kirke. Incitamentet til å utvide kultursatsingen er i følge ham viktig for å møte aktuelle utfordringer vår kirke står overfor. Dokument B er derfor som manna i ørkenen, om det kan bidra til en bred satsing på kulturfeltet. Prosten i Indre Nordmøre, Gerd Anne Aarset, støtter argumentasjonen for at dette bør være et visjonsdokument og mener også at visjonen slik den foreligger vil være god. Hun foretrekker klart versjon A, siden denne i større grad tvinger kirken til å tenke helhetlig og inkluderende. Versjon B opplever hun blir sektorisk og lite helhetlig. Prost Helge S. Gaard på Karmøy støtter visjonen og endringene som er foretatt i planen, men foretrekker versjon B siden denne er mer konkret og setter klare målsettinger innenfor satsingsområdene. Utkast B kan bli et godt arbeidsverktøy lokalt og "tvinge" menighetene til å arbeide med diakoni og aldersspennet 15 – 30 år. Prost Trond Bakkevig mener at det kan ligge en selvmotsigelse i ordet "visjonsdokument". Ønsker heller at dokumentet kunne hete "Visjon" eller ganske enkelt "Hva kirken vil". Han er også noe skeptisk til "Sammen underveis". Er reisen målet, må det i følge Bakkevig jobbes mer med tekstene, slik at reisemotivet finnes igjen nedover i teksten.

Ungdomsrådet i Borg bispedømme har sendt inn kommentarer til arbeidet med visjonsdokumentet. De mener at det kan være vanskelig å forstå det som står i forslagene, og at det er vanskelig å få ut mening. Mye bra innhold har blitt pakket inn i mange fremmede ord. De mener at dokumentene er lite nyskapende og lite motiverende, og mener også at tro bør tones ned i begynnelsen av dokumentet, så det ikke skal skremme folk utenfra og ungdom i konfirmasjonsalderen.

Samarbeidsrådet for Menighet og Misjon behandlet saken i sitt møte høsten 2007. I sitt vedtak sier de:

- 1) SMM vil påpeke at Kirkemøtevedtaket 2005 gir retning til å ta misjon opp som visjon for Den norske kirke mye tydeligere enn det som her kommer til uttrykk.
- 2) Tematiseringen av en misjonerende kirke må følges opp, styrkes og utvikles, uansett hvilken modell man velger.
- 3) SMM mener versjon A ivaretar det visjonære best.

4) SMM ber om at det innarbeides endringer som styrker misjon under alle de tre kolonnene i A.

Kolonnen "Budskap og formidling":

- i strekpunkt 1 legges til:...(Guds kjærlighet), frelsen (og håpet i Jesus Kristus) til alle mennesker

Kolonnen "Felleskap":

- trekke misjon inn i strekpunkt 4 som går på relasjoner til kirker

Kolonnen "Utvikling":

- 3. strekpunkt, ny setning tilføyes: "Åpne for større mangfold av menighetsformer med sikte på et bredere kirkelig nærvær i befolkningen".

(eventuelt eget strekpunkt)

- 4 strekpunkt, tilføyelse: "hjemme og ute". (eventuelt: i Norge og internasjonalt)

Diakoniledermøtet, som er et uformelt møte for ledere fra 13 ulike diakonale institusjoner, hadde en samtale om dokumentet i sitt høstmøte. De støttet tanken om å utforme et visjonsdokument i stedet for en strategiplan. I versjon A likte de godt ordene budskap/formidling/felleskap/utvikling, men man kunne kanskje like godt brukt de fire ordene i Den norske kirkes visjon? Kirken bør benytte anledningen til å være dristig og spørre hvilket kall Den norske kirke har i 2009 og fremover. Opplevde det viktig at dokumentet er inspirerende, at man legger vekt på at det skal løfte, og gi mer for hjertet enn for hjernen. Foretrakk derfor versjon A som et godt utgangspunkt for videre arbeid med visjonsdokument og de likte godt at det står "sammen om" i målsetningene i dokumentet. De reiste videre spørsmålet om hvordan institusjonene vil være involvert i implementeringen av visjonen.

Økonomiske/administrative konsekvenser

I denne behandling gir ikke vedtaket store økonomiske eller administrative konsekvenser utover at det vil arbeides videre med dokumentet i administrasjonen. Endelig vedtak vil gi konsekvenser for strategisk tenkning, for økonomiske og personellmessige prioriteringer og gi føringer for tildelinger fra Opplysningsvesenets fond.

DEN NORSKE KIRKE

VISJONSDOKUMENT FOR DEN NORSKE KIRKE 2009 – 2014

Sammen underveis

- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

- bekjennende, ved at vi deler troen på den treenige Gud, som virker i blant oss.
- misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus.
- tjenende, ved at vi viser omsorg for medmennesker og arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket.
- åpen, ved at vi bygger inviterende fellesskap med respekt for ulikheter.

Sammen om:

Budskap og formidling	Fellesskap	Utvikling
<p>- å formidle Bibelens budskap om Guds kjærlighet og håpet i Jesus Kristus</p> <p>- å arbeide bevisst med forståelsen av kristen tro i en ny tid, og spesielt med oppfatningen av frelse og etterfølgelse.</p> <p>- å våge mer av de åpne og nysgjerrige samtalene og leve i dialog og gjensidighet.</p> <p>- å utfordre alle makthavere i forhold til Evangeliets budskap om frihet og rettferd for fattige, undertrykte og marginaliserte.</p> <p>- å gjenoppdage vår relasjon til Gud som skaper og vår rolle som forvaltere.</p> <p>- at all vår kommunikasjon skal være preget av åpenhet, nærvær, forsakelse og håp.</p>	<p>- å feire Guds nærvær i ord og sakrament.</p> <p>- å legge til rette for fellesskap der alle kan delta på lik linje, uavhengig av kjønn, alder, funksjonsnivå eller sosial og kulturell bakgrunn.</p> <p>- å berike fellesskapet med ulike og mangfoldige kulturuttrykk og fellesskapsformer.</p> <p>- å forplikte oss i forhold til det økumeniske kirkefellesskap og la dette utfordre oss til gjensidig utveksling, handling og kristen enhet.</p> <p>- å møte representanter fra andre tros- og livssynssamfunn med åpenhet, respekt og vilje til dialog.</p>	<p>- å ta vare på kirkens arv og tradisjon, samtidig som vi aktivt vil tilegne oss samtidens språk, kulturer og erfaringer.</p> <p>- å skape tjenlige strukturer og ordninger som gjør kirken i stand til å oppfylle sitt oppdrag og sin tjeneste.</p> <p>- å legge til rette for en menighetsutvikling preget av fornyet gudstjenestefeiring og trosopplæring.</p> <p>- å frimodig kalle, oppmuntre og veilede mennesker til kirkelig utdanning, tjeneste og frivillig arbeid.</p>

Alternativ VISJON: Kirke for fremtiden, Den norske kirke vil være en inkluderende og tydelig kirke som inspirerer mennesker til å leve i tro, håp og kjærlighet.

Alternative satsingsområder: boks 1: TRO, boks 2: Omsorg, boks 3: Tjeneste eller fornyelse.

Alternativt navn på strategiplan: Visjons- og strategidokument for Den norske kirke 2009 – 2014 ("Mission Statement")

VISJONSDOKUMENT FOR DEN NORSKE KIRKE 2009 – 2014

Sammen underveis**- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke**

- bekjennende, ved at vi deler troen på den treenige Gud, som virker i blant oss.
- misjonerende, ved at vi lokalt og globalt vitner om forsoningen i Jesus Kristus.
- tjenende, ved at vi viser omsorg for medmennesker og arbeider for fred, rettferdighet og vern om skaperverket.
- åpen, ved at vi bygger inviterende fellesskap med respekt for ulikheter.

Tverrgående perspektiver

- Det forutsettes på alle nivå og felter at følgende perspektiver innarbeides: menneskeverd og menneskerettigheter, kjønn og likestilling, kulturelt mangfold, urfolksperspektiver, kontakt og samarbeid med andre kirker, tilrettelegging og inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse, rekruttering og frivillighet.
- All vår kommunikasjon skal være preget av åpenhet, nærvær, forsakelse og håp.

Trosopplæring	Gudstjenesteliv	Diakoni	Ung i kirken (15 – 30 år)	Kultur og kirke
<p>Sammen om</p> <ul style="list-style-type: none"> - en raus og tydelig kirke hvor barn og unge inspireres til å leve i tro, håp og kjærlighet. - med hjem, lokalmiljø og organisasjoner å skape en trosopplæring som fremmer kristen tro, gir kjennskap til den treenige Gud og gir hjelp til livstolkning og livsmestring. - å dele tro og undring, opplevelser og fellesskap og håp om en bedre verden og et evig liv. <p><i>Jf: Plan for trosopplæring (KM 2009)</i></p>	<p>Sammen om</p> <ul style="list-style-type: none"> - en involverende gudstjenestefeiring som bygger fellesskap av mennesker med ulike forutsetninger og muligheter. - en liturgi som skaper gjenkjennelighet i forhold til tradisjon og læregrunnlag, og knytter an til felleskirkelige miljøer nært og fjernt. - et grensesprengende menighetsfellesskap som åpner opp for mangfoldig deltagelse og trosuttrykk. <p><i>Jf: Gudstjenestereform (KM 2009)</i></p>	<p>Sammen om</p> <ul style="list-style-type: none"> - å bygge fellesskap preget av mangfold, omsorg, utfordring, respekt og gjensidighet. - en profetisk kirke som kjemper mot urettferdighet, undertrykkelse og likegyldighet. - å glede oss over Guds skaperverk og om å utfordre på at kristen tro innebærer omvendelse fra uansvarlig forbruk og utnyttelse av naturen. <p><i>Jf: Plan for diakoni (KM 2007)</i></p>	<p>Sammen om</p> <ul style="list-style-type: none"> - å gi rom for at unge mennesker kan følge Jesus. - å utvikle mangfoldige fellesskapsformer – og uttrykk som kan virke attraktive, utfordrende og frigjørende for unge. - å gi rom for ekte og livsnære vennskap blant unge og om å utfordre voksne til å engasjere seg i unges liv i menighetene. <p><i>Jf: Ressursdokument for ung i kirken (KM 2008)</i></p>	<p>Sammen om</p> <ul style="list-style-type: none"> - et rikt, mangfoldig og frimodig kunst- og kulturliv i Den norske kirke. - at kirken skal være en vesentlig aktør i samfunnets allmenne kulturliv. - at kirken skal gi rom for de grunnleggende spørsmål og møte behovet for en tolkning av livet gjennom å satse på bredde og kvalitet i kunst- og kulturuttrykkene. <p><i>Jf: Kulturmelding for Den norske kirke (KM 2005). Plan for kirkemusikk (KM 2008)</i></p>
Tverrgående perspektiver: Jf: Plan for Samisk kirkeliv (KM 2008), Strategiplan for kjønn og likestilling (KM 2008)				

Alternative visjoner: a) - Den norske kirke vil være en inkluderende og tydelig kirke som inspirerer mennesker til å leve i tro, håp og kjærlighet. b) - En kirke for fremtiden

Endring i forhold til forrige strategiplan:

Hovedmål: Byttet ut "stadig fornyes i" med "deler" troen på den treenige Gud under "bekjennende"-delen.

Lagt til "inviterende" på "åpen"-delen, lagt til "...som virker i blant oss" på bekjennende.

Tverrgående perspektiv: Byttet ut "urfolks rettigheter" med "urfolksperspektiver", byttet ut "fysiske funksjonshemninger og psykiske utviklingshemninger" med "funksjonsnedsettelse"

Høringsnotat: Visjonsdokument for Den norske kirke 2009 – 2014

Saksansvarlig: Per E. Dehlin

Høringsinstanser: Bispedømmerådene

Høringsfrist: 1. desember 2007.

Under tidligere behandling av Strategiplan for Den norske kirke (KM 2004) i Kirkemøte og rådsbehandling var en av tilbakemeldingene at arbeidet hadde gått langt uten mulighet for de folkevalgte til å påvirke prosessene. Det har derfor vært viktig å gjøre noen grep for å involvere flere i selve prosessen med det forestående dokument. Vinteren og våren 2007 var bl.a. de valgte sentralkirkelige ledere, bispedømmerådsledere og stiftsdirektører involvert i de innledende runder i forhold til mer grunnleggende veivalg. Under prosessen i sekretariatet har ulike rådgivere på de ulike felter vært involvert i prosessen, likeså har det vært kontakt med sekretariatet i Nye Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, med mulighet for innspill fra deres side. Målsettingen har vært å få til en involverende og dialogisk prosess der det å lytte til ulike stemmer blir viktig. Det er forsøkt å ta hensyn til folkevalgtes påvirkningsmulighet ved at bispedømmerådene mer enn ett år før behandling i Kirkemøtet får saken til høring, og dermed kan diskutere grunnleggende spørsmål knyttet til kirkens plandokumenter. Rådene kan også gi føringer på hvordan planen bør utformes og hva den skal inneholde. Administrasjonen har derfor valgt å utforme to ulike forslag til plan som gir to forskjellige innganger til overordnet plantenkning.

Det legges opp til en åpen prosess i de neste måneder. I møte med ulike råd, utvalg og kontakter vil administrasjonen legge fram dokumentet med mulighet for innspill og kommentarer.

Kirkeloven fastsetter at Kirkemøtet har ansvaret for å utarbeide retningsgivende planer innen kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og økumenisk virksomhet (§ 24b). Kirkemøtet har også ansvar for å verne og fremme samisk kirkeliv (§ 24). I tillegg kan departementet pålegge ytterligere gjøremål:

Kirkemøtet utfører for øvrig de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kongen eller departementet. (§ 24).

Tildelingsbrevet fra Kultur- og kirkedepartementet pålegger Kirkerådet å samordne plan- og strategiarbeidet i Den norske kirke. Departementet begrunner dette med behov for samordning i plandokumenter på de ulike nivåer:

Siktemålet med samordningen er at Kirkemøtets fellesstrategier kan nedfelles i Kirkerådets og de enkelte bispedømmenes langsiktige planer. (Tildelingsbrev fra KKD).

Kirkerådet ser at dette best kan ivaretas gjennom utarbeidelse av et visjonsdokument for Den norske kirke. Det tar tid å innarbeide visjonsformuleringer og målsettinger. I en så

stor organisasjon som Den norske kirke med mange nivåer innarbeides dette over år. En utvidelse av planperioden til seks år kan derfor være hensiktsmessig og gir tid til innarbeiding og formidling.

For å kunne gi langsiktighet og forutsigbarhet foreslås det for bispedømmerådene at planperioden utvides til seks år. Drøft om en utvidelse av planperioden er ønskelig fra bispedømmenes side. Det kan også være mulig å legge opp til en seksårsplan med mulighet for revisjon etter fire år. Initiativet til revisjon kan da ligge i ett eller flere av bispedømmerådene.

Fra strategiplan til visjonsdokument

Tidligere har dokumentet vært kalt Strategiplan for Den norske kirke. På bakgrunn av at dette er et overordnet dokument der formålet er samordning og felles retning velges visjonsdokument som et mer dekkende navn på dokumentet. Et visjonsdokument skisserer de store linjene og gir overordnede føringer for virksomheten, men er ikke så detaljert som en strategiplan. I boken *Strategi* sier forfatterne Bente R. Løwendahl og Fred E. Wenstøp:

Ikke alle organisasjoner har en visjon, men det ser ut til at det blir stadig viktigere for svært mange ansatte at de vet hva organisasjonen står for, hva den søker å oppnå, og at de kan identifisere seg med organisasjonens fremtidsutsikter. (Løwendahl og Wenstøp 2003:51)

Et visjonsdokument har som formål å tydeliggjøre organisasjonens verdier, hva man vil oppnå og skissere fremtidsutsikter. I denne type dokument blir målsettingene av mer overordnet og generell karakter, og har ikke den samme etterprøvbarehet som i en strategiplan der konkret handling blir sentralt. Et dokument som skal gjelde for hele Den norske kirke bør gi overordnede føringer, og bør ikke bli for avgrenset og konkret i sine målsettinger. Relevansen kan da raskt bli begrenset til de sentralkirkelige råd og regionalt nivå. Likevel skal visjonsdokumentet være tydelig på kirkens oppdrag, identitet og gi retning til områder som i planperioden krever et spesielt fokus. Dokumentet kan derfor sees som det man på engelsk kaller et "Mission Statement". Det er ikke et dekkende ord for begrepet på norsk, men det inneholder både oppdrag, identitet og formål.

Kirkemøtet kan ikke pålegge lokalmenighetene målsettingene, men kan henstille menighetene til å innarbeide og tilpasse lokalt det som ligger i dokumentet. Dokumentet bør bære preg av å være et inspirasjons- og identitetsdokument for Den norske kirke og bør derfor begrepsfestes som et visjonsdokument. Det legges overordnede føringer, det skisseres en retning for kirken og dokumentet gir en visjon for hvordan Den norske kirke skal framstå i planperioden. Dette gir føringer for arbeid på alle nivåer i kirken. Målsettinger og verdier i visjonsdokumentet skal gi føringer for utarbeidelse av handlingsplaner innen kirkens ulike virksomhetsområder. Dokumentet må sees i sammenheng med plan for diakoni, plan for trosopplæring, gudstjenestereformen, i arbeidet med ung i kirken, i plan for samisk kirkeliv, plan for kjønn og likestilling, plan for kirkemusikk osv. osv., og disse planene og visjonsdokumentet står i et gjensidig

forhold til hverandre. I tillegg skal visjonsdokumentet gi føringer på regionalt og lokalt nivå. Verdiene og holdningene i visjonsdokumentet skal gjennomsyre planarbeidet i kirken og skissere felles retning og mål. I visjonsformuleringen "Sammen underveis – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" ligger det klare føringer og verdivalg i forhold til å vektlegge samarbeid og det å gå i samme retning. Hovedmålene inneholder også en rekke verdivalg, og i hovedutfordringene synliggjøres områder der kirken skal gjøre en spesiell satsing. Der bedrifter tidligere var mer opptatt av hvordan man kunne gå fra mål eller visjoner til strategiske prioriteringer (valg) og derfra til handlingsplaner, er fokus på samlende verdier blitt langt mer fremtredende (*Løwendahl og Wenstøp 2003:57*). Som en kirkelig organisasjon er muligens verdiforankringen enda viktigere, og tilsier at en slik tenkning burde prege vårt arbeid med visjon og strategi. Ved å utarbeide et visjonsdokument, som i sterkere grad kan sees i sammenheng med Den norske kirkes verdiforankring, og også kan sees i sammenheng med kirkens kommunikasjonsplattform, kan oppfattelsen av Den norske kirkes identitet og oppdrag synliggjøres og gjøres tydeligere, og bli et godt utgangspunkt for videre strategisk arbeid.

Det foreslås for bispedømmerådene at Kirkerådet skal utarbeide et visjonsdokument for Den norske kirke i planperioden 2009 – 2014, og at handlingsplaner (strategier) utarbeides på de ulike nivåer og for den enkelte virksomhet med utgangspunkt i visjonsdokumentet.

To dokumenter til høring

To ulike utgaver av visjonsdokumentet sendes ut på høring; alternativ A og alternativ B. Dokumentene har det til felles at de skisserer visjon, hovedmål og hovedutfordringer for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014.

Visjonen

Visjonen er felles i begge dokumentene. Det foreslås at "Sammen underveis – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" blir Den norske kirke visjon. "Sammen underveis" er hentet fra gjeldende strategiplan i Nidaros bispedømme. Visjonen har i seg mange kvaliteter ved at den gir retning, uttrykker en holdning og er inkluderende. Ved at den knyttes til gjeldende visjon for Den norske kirke gis det også nye tolkningsmuligheter av "en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke". Den norske kirke framstår med en ydmykhet i forhold til at disse ordene oppfylles gjennom fellesskap; med Gud, med hverandre og i en forståelse av at vi ser stykkevis og delt, og er underveis i trosvandringen. Ved at "bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen" videreføres, får vi også en kontinuitet og en tydeliggjøring av at disse ordene beskriver viktige sider ved Den norske kirkes identitet og oppdrag.

Det vil også være mulig å tenke at kommunikasjonsplattformens visjon "Den norske kirke vil være en inkluderende og tydelig kirke som inspirerer mennesker til å leve i tro, håp og kjærlighet" kan bli en overordnet visjon for Den norske kirke. Dette vil i så fall gi konsekvenser for den videre oppbygging av visjonsdokumentet, men

kommunikasjonsvisjonen vil kunne fungere som en god og favnende visjon for Den norske kirke.

Bispedømmerådene utfordres til å reflektere rundt Den norske kirkes visjon, og om forslaget "Sammen underveis - en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" vil være en dekkende visjon for kirken i perioden 2009 – 2014.

Kommunikasjonsplattformens visjon, "Den norske kirke vil være en inkluderende og tydelig kirke som inspirerer mennesker til å leve i tro, håp og kjærlighet", kan også vurderes som et mulig alternativ. Bispedømmerådet kan også foreslå andre visjonsformuleringer om det er ønskelig.

Hovedmål

Utlegningen av de fire kjerneordene i visjonen er lik i begge versjonene som foreslås. Med noen små endringer videreføres disse hovedmålene fra gjeldende strategiplan. Følgende endringer er tatt inn i teksten:

Under "bekjennende" er setningen endret fra "bekjennende, ved at vi stadig fornyes i troen på den treenige Gud" til "bekjennende ved at vi deler troen på den treenige Gud, som virker i blant oss". Dette er gjort for å synliggjøre at bekjennelsen skjer i fellesskapet og ved å dele troen, og at bekjennelse ikke bare handler om at vi er aktive, men at også Gud er virksom i kirken og våre liv.

Under "åpen" er setningen endret fra "åpen, ved at vi bygger fellesskap med respekt for ulikheter" til "åpen, ved at vi bygger inviterende fellesskap med respekt for ulikheter". Forståelsen av "åpen" blir noe videre gjennom denne endringen. Det handler ikke bare om å bygge fellesskap med respekt for ulikheter, men det handler også om at kirken skal være raus, inkluderende og åpen mot alle som søker seg til kirken.

Bispedømmerådene utfordres til å vurdere hovedmålene og de endringer som er gjort. Rådene står fritt til å foreslå eller vurdere andre hovedmål for Den norske kirke.

Hovedutfordringene

Forskjellene mellom forslagene A og B blir synlig gjennom hovedutfordringene. Versjon A er den som i sterkeste grad skiller seg fra gjeldende strategiplan. Dokumentet en tydelig teologisk forankring i sin tilnærming til hovedutfordringene, og er i sterkere grad enn forslag B det som kan sees som et visjonsdokument eller "mission statement". Utfordringene er ikke knyttet opp til enkeltområder i kirken, men er nært knyttet opp til kirkens identitet og oppdrag. I Løwendal og Wenstøps bok Strategi knyttes dette til mål og underliggende verdier:

Vi mennesker har en tendens til å være handlingsorienterte i en grad som gjør at diskusjoner om valg av strategi ofte begrenser seg til valg av handling istedenfor først å diskutere mål og deres underliggende verdier. Det har selvsagt liten hensikt å diskutere hva som bør gjøres, uten at målet for handlingen er noenlunde

klart. Det er viktig å være både verdiorientert og handlingsorientert, men verdispørsmålet bør alltid komme før spørsmålet om handling. (Løwendahl og Wenstøp 2003:73)

I kategoriene ”Budskap og formidling”, ”Felleskap” og ”Utvikling” synliggjøres viktige kjerneområder for kirkelig virksomhet, og kategoriene underbygger fellesanliggender for kirken på tvers av profesjoner og kulturforskjeller. Dokumentet fanger opp mange av de tverrgående perspektivene i forslag B, men dette i forslag A er innarbeidet i utfordringene. I tillegg legges det i forslag A fornyet vekt på frivillighet, rekruttering, menighetsutvikling, arbeid med strukturer og ordning, kommunikasjon og fellesskapsbygging. I fasen 2009 – 2014 vil dette være viktige felter for kirkelig satsing.

Forslag B foreslår en videreføring av gjeldende satsingsområder, men i tillegg foreslås feltet ”kultur og kirke”, som har blitt aktualisert som satsingsområde gjennom Kirkemøtets behandling av kirkens kulturmelding i 2005. Disse kategoriene synliggjør ulike felt innenfor kirken. Innholdet er satt i sammenheng med utviklingen av handlingsplaner innenfor de ulike feltene og løfter utfordringene innenfor de ulike feltene opp på et høyere nivå. Det er for eksempel en sammenheng mellom Plan for diakoni som legges fram til vedtak i KM 2007 og utfordringer som skisseres for satsingsområdet i perioden 2009 – 2014. Noen av utfordringene i planverket løftes opp spesielt for denne planperioden og skal ha et spesielt fokus i planperioden. Det legges også en link til handlingsplanene som disse overordnede målsettingene må sees i sammenheng med. De tverrgående perspektivene kommer inn som felt som skal gjennomsyre alt arbeid med satsingsområdene.

Bispedømmerådene bes om å komme med kommentarer og innspill i forhold til hovedutfordringene. Ivaretar disse feltene med underpunkter behovet for føringer og retning for kirkens ulike nivåer? Er formuleringene konkrete nok til å få betydning for strategisk planlegging og handlingsplaner i bispedømmer og menigheter?

To ulike plandokumenter

Planforslagene gir noe ulike føringer for overordnet strategisk tenkning. Forslag A forankres i budskap, formidling, fellesskap og utvikling som hovedutfordringer, mens forslag B vektlegger trosopplæring, gudstjenesteliv, diakoni, ung i kirken og kultur og kirke. A får med dette en sterkere forankring i mer åpne kategorier knyttet til kirkens identitet og oppdrag, mens B i sterkere grad preges av sektortenkning med rot i de ulike profesjoner og sektorer i kirken. Begge planene blir relativt åpne og overordnede. Forslag A er mer spisset i forhold til identitet og oppdrag, mens B synliggjør satsing og vektlegging *innenfor* de ulike sektorene. Forskjellen mellom disse alternativene medfører at A gir føringer inn mot felt som i liten grad har vært fanget opp av gjeldende strategiplan, som rekruttering, teologisk og økumenisk arbeid, arbeid med strukturer og menighetsutvikling. Denne planen gir derfor nytt fokus og gir en del føringer inn mot de ulike sektorområdene. Forslag B tilsvare mer gjeldende strategiplan, og gir kanskje mer føringer innenfor de ulike sektorene enn at føringene gis for helhetlig strategiarbeid.

Bispedømmerådene utfordres til å gi anbefalinger om hvilket av disse forslagene Kirkerådet skal arbeide videre med. Bispedømmerådene kan også velge å utfordre Kirkerådet til å arbeide videre med begge planene. Hva vil være positivt eller negativt ved valg av de ulike planene i forhold til strategisk arbeid i bispedømmeråd og menigheter?

HØRINGSSVAR VISJONSDOKUMENT FOR DEN NORSKE KIRKE 2009 -	Oslo	Borg	Hamar	Tunsberg	Agder & Tele-mark	Sta- vanger	Bjergvin	Møre	Nidaros	Nord- Håloga- land
1. For å kunne gi langsiktighet og forutsigbarhet foreslås det for bispedømmerådene at planperioden utvides til seks år. Drøft om en utvidelse av planperioden er ønskelig fra bispedømmenes side. Det kan også være mulig å legge opp til en seksårsplan med mulighet for revisjon etter fire år. Initiativet til revisjon kan da ligge i ett eller flere av bispedømmerådene.	Støtter 6 år.	Støtter hovedsakelig 4 år.	Støtter hovedsakelig 4 år.	Støtter 6 år	Støtter 6 år med revisjon etter 4 år.	Støtter 6 år.	Støtter 4 år.	Støtter 6 år.	Støtter 4 år.	Støtter 6 år.
2. Det foreslås for bispedømmerådene at Kirkerådet skal utarbeide et visjonsdokument for Den norske kirke i planperioden 2009 – 2014, og at handlingsplaner (strategier) utarbeides	Støttes	Støttes	Støttes	Støttes	Støttes, men med orientering om andre planer.		Trenger strategiplan. Kirkens verdidokument er Bibelen.	Dokumentet bør hete Visjons- og strategidokument.	Støttes	Støttes

<p>på de ulike nivåer og for den enkelte virksomhet med utgangspunkt i visjonsdokumentet.</p>									
<p>3. Bispedømmerådene utfordres til å reflektere rundt Den norske kirkes visjon, og om forslaget "Sammen underveis - en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" vil være en dekkende visjon for kirken i perioden 2009 – 2014. Kommunikasjonsplatt formens visjon, "Den norske kirke vil være en inkluderende og tydelig kirke som inspirerer mennesker til å leve i tro, håp og kjærlighet", kan også vurderes som et mulig alternativ. Bispedømmerådet kan også foreslå andre visjonsformuleringer</p>	<p>Støttes, men støtter også 2.</p>	<p>Støttes</p>	<p>Støttes – uten "Sammen underveis", men med "Kristus i blant oss – en bekj...."</p>	<p>Støttes – "Sammen underveis" men kanskje med "Forsont og sendt – en bekj...."</p>	<p>Støttes ikke – for lite visjonær. Ønsker Kristus-sentrert visjon.</p>	<p>Støttes, men kan kutte ut "underveis", dvs "Sammen som ei vedkj...." Støtter ikke forslag 2.</p>	<p>Støttes ikke. Støtter heller forslag 2 med en tilføyning: kristen, dvs. " ... til å leve i kristen tro, håp..."</p>	<p>Støttes. Støtter ikke forslag 2.</p>	<p>Støttes</p>

<p>om det er ønskelig.</p> <p>4. Bispedømmerådene utfordres til å vurdere hovedmålene og de endringer som er gjort. Rådene står fritt til å foreslå eller vurdere andre hovedmål for Den norske kirke.</p>	<p>Støttes</p>	<p>Støttes, men "åpen" kan også omhandle deltakelse og tilhørighet uavhengig av funksjonsevne</p>	<p>Støttes, men vil ha "utvikler fellesskap" i stedet for "bygger fellesskap" under "åpen"</p>	<p>Ikke besvart</p>	<p>Støttes</p>	<p>Støttes, men kan si "gjev videre trua" på del om bekjennelsen. Kan legge til "kaller til etterfølger se av ham" under misjoneren de.</p>	<p>Støttes, men vil ha "vitner om Jesus Kristus" og ikke om forsoningen. Vil ha "vern om skaparverket og menneske frå livet byriar og til det endar."</p>	<p>Støttes, men bekjennelse er også å dele og bære troen. Åpen bør også favne lyttende.</p>	<p>Støttes</p>
<p>5. Bispedømmerådene bes om å komme med kommentarer og innspill i forhold til hovedutfordringene. Ivaretar disse feltene med underpunkter behovet for føringer og retning for kirkens ulike nivåer? Er formuleringene konkrete nok til å få betydning for strategisk planlegging og handlingsplaner i bispedømmer og menigheter?</p>	<p>Versjon A: "Utvikling" byttes med "formyelse". Fremheve dialog og økumenikk og forsterke forbruk og rettferd og kirkens kulturoppdrag.</p> <p>Versjon B: Noe overlesset, mer forbruk og rettferd.</p>	<p>Versjon A: bør omformulere første del om å formidle Bibelens budskap... Bør legge til rette for universell tilgjengelighet under fellesskap / utvikling.</p>	<p>Begge: Mer oppmerksomhet på ansatte. Gode språklige valg i begge alternativer. Bør ikke innsnevre språkbruk. Ta med flere av setningene fra A i B. (dialog, maktthaver og utdanningspunktene)</p>	<p>Versjon B: Kan ha Bekjennende, misjonerende, tjenende, åpen som hovedoverskrifter. Må da ta ut "Sammen om".</p>	<p>Versjon A: Ha formidling, fellesskap og formyelse som overskrifter. Ønsker å få inn forsakelse. I underpunkter: bønn, framtid, Den Hellige Ånd.</p>	<p>Versjon A: Må være kortere. Forutsetter strategi på bispedømmeplan. Frelse og etterfølgerelse må også forkynnes, ikke bare diskuteres. Versjon B: Bør være mer Jesus-sentret.</p>	<p>Versjon B: Trosopplæring: "fremme kristen tro og kunnskap". "Dele håp om det vi har / eter" i stedet for "håpet om en bedre verden". Guds tjenesteli v: "deltagende" i stedet for "involverende"</p> <p>Versjon A: Kanskje heller "tro" enn "budskap og formidling. Utvikling: Kanskje heller "i vår tid". Kan ha tro – omsorg – tjeneste eller overlevering en – fellesskapet – tjenesten.</p>	<p>Versjon B: Nytt tverrgående perspektiv: Kommunikasjonsplattformen</p>	<p>Støttes</p>

									<p>Ung i kirken: "Utfordring til tjeneste" i tillegg.</p> <p>Kultur og kyrkje: kirke- musikken må nevnes.</p> <p>Medarbeidersk ap, rekruttering og misjon må også inn.</p>	<p>Vil foreslå B.</p> <p>(A: positivt med teologisk forankring og mindre sektortenkning, men B er tydeligere, lettere å forholde seg til og mer gjenkjennelig.)</p>	<p>Vil foreslå A.</p>	<p>Vil foreslå B</p>				
							<p>inn: "Samlet plan for menighets utvikling"</p>	<p>A er mer "mission statement" og da legges strategier til bispedømmene, mens B gir føringer og satsingsområder og gjør det lettere å se regionale og lokale strategier i forhold til sentralt dokument.</p>	<p>Vil foreslå B.</p>	<p>Vil foreslå A</p>						<p>Dokument et bør</p>
<p>6. Bispedømmerådene utfordres til å gi anbefalinger om hvilket av disse forslagene Kirkerådet skal arbeide videre med.</p> <p>Bispedømmerådene kan også velge å utfordre Kirkerådet til å arbeide videre med begge planene. Hva vil være positivt eller negativt ved valg av de ulike planene i forhold til strategisk arbeid i bispedømmeråd og menigheter?</p> <p>Eventuelt</p>	<p>A er mer visjonær. B mer gjenkjennelig. B prioriterer alt, men har bedre struktur. Kan velge struktur fra B og mer av språket i A.</p>	<p>Vil klart foreslå A.</p>	<p>Vil klart foreslå B.</p>	<p>Flertallet: B (A er langsiktig visjonær, men noe diffus i handling. B er mer virksomhetsrettet)</p>												

